

Novel·la Xavier Pla

CRÍTQUES

Pujar al cel

El lector no pot evitar, quan llegeix el nom de Sebastià Alzamora (Llucmajor, 1972), recordar les impressionants primeres pàgines de la seva novel·la *Sara i Jeremies* (2002). Pertanyen a una obra asfixiant, de base autobiogràfica, escrita amb un llenguatge exuberant, una narració que liquidava d'un sol cop la Mallorca rural i que, sobretot, mostrava com es manifestaven en estat salvatge algunes pulsions humanes bàsiques, com l'amor i el mal.

Un gust semblant per la truculència, i fins tot i per la crueltat, apareixia a *La pell i la princesa*, la novel·la amb la qual va guanyar el premi Josep Pla del 2004. Amb *Nit de l'ànima* (2007), una faula onírica, obsessiva i enlluernadora sobre el mite de Faust, va acabar de demostrar el seu ofici narratiu i el domini de tota mena de registres, especialment del més satíric i grotesc.

L'autor del poemari *Mula morta* demostra que qualsevol obra que tingui la pretensió de representar tot un món pertany sempre al registre de l'excés. Però, en les novel·les d'Alzamora, sempre hi ha en joc una qüestió que s'acosta al virtuosisme. La seva facilitat creativa i un talent narratiu innegable es combinen amb una sorprenent capacitat d'imitació o d'adaptació a les regles del

gènere suposadament triat. Com si pogués arribar a escriure tot el que volgués.

Amb *Miracle a Llucmajor*, Alzamora proposa una comèdia lleugera i ingènua que diverteix i desconcerta alhora. Som al Llucmajor del 1920. El protagonista és un personatge real, Pere Sastre Obrador (1895-1965), dit Pere de Son Gall, un pagès melangiós que acaba d'enterrar el seu pare. "Al cel el vegem", li diuen els veïns. Però no és pas el seu pare que ell voldria veure al cel. Per fi, podrà tirar endavant el seu projecte estraforari: una màquina voladora que anomena un "cometagirotó", una mena d'helicòpter construït amb tubs lleugers d'alumini ben greixats amb saïm de porc que, des d'una pista d'elevació, podria fins i tot posar-se sobre les aigües del mar.

Pere de Son Gall, un home insegur, acovardit per la por al fracàs, repeteix contínuament una frase de Pitàgores: "L'home és mortal pels seus temors, però immortal pels seus desitjos". A terra, no s'hi sent còmode; per això l'obsessiona la imatge d'ell mateix avançant pels camps a gambades llargues, entre gatoses i altres flors silvestres que se li enganxen als camals i li esgarriuen els turmells. Està atemorit, sobretot, per la brama que corre pel poble: diuen que en Pere està sonat a causa de "s'apa-

Miracle a Llucmajor

Sebastià Alzamora
Proa
Barcelona, 2010
Preu: 19 euros
Pàgines: 235

ratot", com en deia el seu pare, a "s'avió", com diuen els burletes del poble. Però ell, tossut, quan visita el santuari de Cura, encara recorda que també a Ramon Llull l'anomenaven "lo foll". Passa les hores en un petit taller, envoltat de sacs d'ametlles, melons i síndries. Només somia en l'enlairament, per poder imaginar "el cel clar i ple de llum melosa solcat pel cometagirotó".

Una vegada que prova la maquinota, el cometagirotó fa un vol gallinaci i s'estavella contra una figuera. No és aquesta mena d'enlairament el que li reserva el narrador, a base de cartes, missives i bitllets, sinó tot un altre. És el que li anunciarà la poetessa Maria Antònia Salvà, en funcions de preceptora i alcavota en aquest llibre: el de la força de l'amor. Frustrat pel seu fracàs (i encès després de saber que Juan de la Cierva presentarà el seu *autogiro*), l'únic cel que arribarà a tocar Pere de Son Gall és el que li procuraran els ulls i els llavis de Maria Boscana, filla de Casa s'Hereu, d'una família enfrontada amb la seva des d'uns obscurs episodis entre la mare de l'un i el pare de l'altra.

A partir d'una anècdota real posada sota l'ombra amable de les rondalles mallorquines, en concret de la de Joanet de l'Onso, Alzamora proposa una narració impecable que es converteix en una emocionada evocació costumista del Llucmajor ja desaparegut, amb la seva fira, les seves autoritats, els seus sindicalistes. Segueix la teoria dels "indrets primigenis" desenvolupada per la poetessa: la dels llocs on es concentren les forces essencials de la vida.

Alzamora opta en aquesta novel·la per fer-ho tot molt explícit. Però, retintut en els seus excessos i adaptat al gènere de la co-

Novel·la Jordi Capdevila

Història bella de l'home més lleig

La senzillesa de la bona literatura. Amb 200 pàgines de lletra de bon lleig i 291 apartats o capítols, l'escriptor menorquí Joan Pons ha bastit una novel·la amb ingredients ben atractius: uns protagonistes peculiars i ben retratats, una història d'amor profunda amb un cert encanteri i l'aprenentatge de l'escriptor per fer una novel·la per explicar històries familiars guardades fa temps amb pany i clau. I tot explicat amb un llenguatge agraït per la seva fluïdesa.

"Em dic Simó Vallès i som l'home més lleig del món". Aquesta presentació del protagonista, que explica la història en primera persona, ja insinua el tarannà del llibre. Un personatge que va néixer a Menorca, però que va estudiar ciències de la informació a Barcelona i retorna al seu poble nadiu per fer el que pretenen la gran majoria de mortals de la seva edat: trobar feina, enamorar-se i casar-se. Però amb un afegit: té l'obsessió de fer una novel·la per explicar una història familiar escrita en un die-

tari secret. Una història guardada en una metafòrica casa de gel i que el seu pare, quan ja era a les portes de la mort, li va prohibir llegir i li va ordenar cremar-la. Prohibició justificada perquè, segons el pare, es tracta "d'un secret terrible i miserable que ni tu ni la resta del món no ha de saber".

Futbol i bon tracte

De feina, l'home més lleig del món en troba de seguida, i aleshores es dedica plenament a cercar xicota i s'enamora de la peixatera on va a

comprar, la fadrina més bella i atractiva del poble, que s'havia obert camí partint d'una infància plena de bardisses, i que l'aprecia i admira malgrat la seva lletgesa perquè ell juga prou bé a l'equip de futbol del poble a més de tractar-la amb una gran dolcesa.

Però la història secreta comença a apassionar Simó Vallès quan el seu pare li explica les seves heroïcitats al setge de Leningrad després d'allistar-se a la franquista Divisió Azul, a les ordres de Hitler, quan Alemanya volia conquerir Rússia. Pel pare, la guerra "atrau els homes fins a destruir-los perquè els deixa extasiats amb la seva intensitat destructora". I per contrast, només hi ha una bellesa diferent a la bellesa de la guerra, que és "l'amor i l'art, les dues cares de la mateixa moneda".

FRANCESC MELCION

mèdia, sembla que, amb l'anècdota del visionari enlairador, no en faci prou. Així, introdueix en el relat la missió de tres estridents dames de la Lliga del Bon Mot, l'associació creada a principis de segle XX per mossèn Ricard Aragó (que utilitzava el pseudònim d'Ivon l'Esclop) per combatre la blasfèmia. Amb la casta i sempre afamada senyora Prudència de Vidal, amb la senyora Mercè Sauleda, vídua lúbrica, i amb donya Hortènsia Deulofeu, cotorra esprimatxada, Alzamora intercala una segona història amb to de comèdia italiana emotiva i entranyable, amb gotes d'erotisme in-

Narració impecable i evocació costumista del Lluçmajor ja desaparegut

sinuat, com si s'hagués avorrit de la primera. Al costat d'alguns personatges secundaris, com l'afortunat Busca Llarga, com mossèn Tauler i les seves preocupacions per amagar les ereccions inesperades, com el batlle Don Tomàs Noguera, amb còrpora de calàpet, o sobretot com Tomeuet Ca Lobo, el beneït del poble, que tindrà una aparició fulgurant al final d'aquesta història, la novel·la acaba recordant que les forces essencials, com l'amor, s'imposen sempre, i que fins i tot les dames de la Lliga del Bon Mot, rebotcant-se entre els llençols de la Fonda España, poden arribar a trobar divertit el llenguatge més groller.*

CRISTINA ÀLVAREZ

En aquesta conversa, el pare li va contar la vida i miracles de la casa de gel que es va construir prop del Palau d'Hivern, a Sant Petersburg, l'any 1740, en l'hivern més cru que es recorda a Rússia. En la casa hi van anar a viure una parella de noucasats amb un final esferèidor. Una casa de gel que passa a ser una metàfora de la història d'amor i de guerra de la novel·la, una mena de caps de nines russes, on a mesura que es van traient les peces de sobre van sortint-ne de noves, apareixent altres figures amb noves històries, fins que ja no queden més nines. El gel es fon definitivament i ja només resta la imatge de la violència sense mesura, la violència més cruenta de la guerra.

Una violència brutal, compensada amb escriure per una història d'amor sense mesura i el gust del tast de la bona literatura.*

La casa de gel

Joan Pons
Premi Ciutat d'Alzira
Bromera
Alzira, 2010
Preu: 19 euros
Pàgines: 204

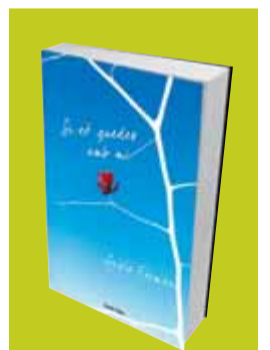
Juvenil Andreu Sotorra

Viure a un pam de la mort

L'escriptora Gayle Forman (Brooklyn, 1971) és periodista d'ofici i amb aquesta novel·la ha fet el salt a la tribuna internacional literària. Ja té en marxa la segona part de la sèrie per publicar el 2011, segurament amb el títol *Where she went*, i el guió d'una pel·lícula en projecte.

Novel·la amb final incògnit. D'aquells que utilitzen les telesèries, per si de cas convé fer-ne una seqüela. ¿Mor o no mor l'adolescent protagonista de Gayle Forman? Bé, de fet, segurament no és el que més interessa al lector. Al cap i la fi, els personatges de ficció només viuen en la ficció. Per tant, el seu estat és un fet absolutament prescindible. Això justifica, esclar, que l'autora posi Mia, la seva protagonista de 17 anys, en un llit d'urgències passant per l'UVI, després d'un aparatós accident de trànsit -curosament descrit amb pèls i senyals- amb la família que ha deixat els pares morts i un germà petit, també mort.

Si et quedes amb mi té una considerable influència musical, per no dir que té una banda sonora en tota la seva trama, amb noms de grups, títols de cançons i un estira-i-arrotonsa històric entre la considerada música clàssica i la música moderna. Situem-nos: ella toca el violoncel i vol arribar a estudiar en una institució musical d'alt prestigi. El seu enamorat té un grup punk i els seus pares, de joves, es van conèixer també a través de la música i un grup de rock de l'època. Només hi falta un CD amb algunes de les peces que s'esmenten en la novel·la.

Si et quedes amb mi

Gayle Forman
Traducció: M.À. Guiu Vidal
Estrella Polar - Grup62
Barcelona, 2010
Preu: 14,95 euros
Pàgines: 211

És arribat aquí on no em puc estar de dir que provoca un cert calfred comprovar com els corrents literaris travessen continents i oceans i coincideixen sense que estiguin en contacte. No fa pas gaire, però sí que abans que arribés la traducció de la novel·la de Forman, que l'escriptora Care Santos va publicar *Bel, amor més enllà de la mort* (Cruïlla, 2009). En aquesta novel·la -que sí que acompanya un CD- la noia protagonista de Santos parla també des de la mort, després d'un accident en un parc d'atraccions, i la música hi té igualment un component important. Que els mentalistes, en tot cas, hi facin més que nosaltres!

A *Si et quedes amb mi*, la força de la trama de Forman va adquirint gruix a mesura que Mia mira enre per refer una història familiar plena de personatges, de records, de vivències, d'olors, de colors, de paisatges, d'infància i d'adolescència, de dubtes i de desitjos. Hi ha molta vitalitat en el relat de Gayle Forman. És a dir, bona literatura. I també una evident dosi de sinceritat, de posar-se en la pell del personatge i de fer-lo evolucionar a través dels nombrosos *flashbacks* que ajuden a entendre també l'evolució d'alguns dels personatges secundaris. La novel·la penetra en el lector i l'esgarrapa per dins deixant un cert coragre. Tant, que fa por que l'anunciada segona part de la sèrie no la pugui arribar a superar. O dit d'una altra manera, que la golafreteria de segons quin mercat editorial malmeti la riquesa de la literatura.*